

6. A HIDEGHÁBORÚ KORA

A két világrendszer szembenállása

Az ENSZ

A párizsi béke, kitelepítések és lakosságcserek a háború után

A kétpólusú világ kialakulása, a szovjet-amerikai szembenállás. A két világrend jellemzői és versengésük. A szembenállás és enyhülés hullámai

A két Németország létrejötte

Gyarmatok felszabadulása: India függetlenné válása, kommunista fordulat Kínában, Izrael létrejötte és az arab-izraeli háborúk.

Hidegháborús konfliktusok: Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán

Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, superhatalom, Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal.

Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.

Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.

Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán

A kétpólusú világ felbomlása

A Nyugat a 20.század második felében

A Keleti blokk országainak válsága a 70-es, 80-as években.

A Szovjetunió felbomlásának folyamata

Németország újraegyesítése

A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború

Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.

Személyek: Nicolae Ceauşescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmut Kohl.

Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború.

Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.

Magyarország: a háborútól a forradalomig

Az átmenet évei, az ország szovjetizálása: korlátozott többpártrendszer, a kommunista diktatúra kiépítése.

A Rákosi diktatúra (Államosítások, kollektivizálás, erőltetett iparosítás. A pártállam működése és jellemzői: terror, egyházüldözés, koncepciók percek, propaganda és személyi kultusz. A diktatúra hatása a mindennapi életre.)

Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, államosítás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szálamitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.

Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit.

Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány.

Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc

A forradalom okai és célja. A kormánypolitika változásai. A szabadságharc eseményei a fővárosban és vidéken. Nemzetközi háttér és visszhang. A szabadságharc leverése.

Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortűzek.

Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrácz Gergely, Kádár János.

Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás.

Topográfia: Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.

A kádári diktatúra

Az 56-os forradalom megtorlása

A kádári pártállam felépítése. A puha diktatúra: az elnyomás változó formái, a kádári alku.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése. Tervgazdaság és KGST. Gazdasági reform, második gazdaság. A „gulyáskommunizmus” jellemzői

Kultúrpolitika

Népesedési folyamatok

Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásörtség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”.

Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.

A rendszerváltoztatás folyamata

A pártállam válsága, az ellenzék megszerveződése és irányzatai

A „tárgyalásos forradalom” - 1989 főbb politikai eseményei

Az 1990. évi választások eredményei, az Antall-kormány, politikai kompromisszumok

A piacgazdaságra való áttérés. Gazdasági szerkezetváltás és a külkereskedelem átalakulása. Privatizáció, a külföldi tőke szerepe.

Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás.

Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor.

Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.

7. A JELENKOR

A világ a 21. században

Az európai integráció főbb állomásai – mélyítés és bővítés -, **az Európai Unió legfontosabb szervei, működése.** Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?

A világgazdaság hagyományos centrumai és új súlypontjai. A globális gazdaság jellemzői - az óriásvállalatok szerepe, befolyása a globális térben

A globális világ főbb jellemzői: demográfiai változások, népmozgások, vallások, kultúrák, identitások, értékek találkozása és ütközése. Válságok és azok kezelése.

Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség

Fogalmak: modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus, globalizáció, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény, Alapjogi Charta, a négy szabadság, lisszaboni szerződés, Európai unió Bírósága

Topográfia: Brüsszel, Strasbourg, Hongkong, Brazília, Dél-Afrika

Magyarország a 21. században

A demokrácia működése Magyarországon: **Alaptörvény, a hatalmi ágak és intézményeik, az önkormányzati és választási rendszer**

Magyarország a nyugati integrációban (NATO, EU) és a közép-európai együttműködés

Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia,

Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők).

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1991 visegrádi megállapodás, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése.

A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21.században

A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbségekre és a magyarországi nemzetiségekre a 20.században

A határon túli magyarok helyzete napjainkban: demográfia, asszimiláció, oktatás, autonómia

A magyarországi romák és más nemzetiségek története, helyzete a 20. században és napjainkban (demográfia, jogok, oktatás, kultúra)

Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,

Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László, Sütő András

Kronológia: 1944–1945 magyarellenés atrocitások, 1990 fekete március, 2010 törvény a nemzeti összetartozásról

Topográfia: Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld.